

Este nelindoielnic că lucrarea lui M. H. Crawford vine să umple un mare gol în informarea celor ce se ocupă de monetăria Romei republicane și că rămâne o lucrare de bază pentru orice numismat în ciuda unor scăpări pe care însuși autorul se pare că le cunoaște de vreme ce intenționează să scrie o nouă ediție. Ar fi necesar, de pildă, ca în viitoarea ediție să figureze atât cele 27 teazure din Bulgaria pe care ni le amintește D. Nikolov, *Коллективни находки от римски републикански монети в Старозагорско*, în: *Izvestiia-Institut*, XXVII, 1964, p. 153—180 cit și completările pentru România aduse de Bucur Mitrea în recenzia sus-menționată.

De altă parte, ar fi totodată de dorit ca ediția completă a acestui valoros *Corpus* să cuprindă și un capitol, cu indicele respectiv, al imitațiilor după denarii romani republicani. Este drept că imitațiile sînt menționate de autor dar socotim că numai o simplă precizare a existenței lor este încă insuficientă într-o asemenea lucrare de amploare.

Cu aceste mici sugestii — ce vor să fie mai degrabă o exprimare a dorinței ca ediția a II-a să cunoască o îmbunătățire sensibilă sub aspect valoric, așa cum se pare că își dorește însuși autorul de vreme ce plănuieste o nouă editare — *Corpusul* monedelor romane republicane pe care-l datorăm lui M. H. Crawford reprezintă un instrument de care nu se poate lipsi nici un cercetător al numismaticii romane republicane.

Maria Chișescu

ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΝ. Τόμος Δ (Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἀριθ. 54), Ἀθῆναι, 1967—1968. 546 p., numeroase figuri în text și 124 planșe afară din text.

Omagiul închinat de elevi și prieteni profesorului Anastasios Orlandos, despre care am avut prilejul să scriu într-un volum precedent al Studiilor clasice (IX, 1967, p. 381—382) a ajuns să totalizeze nu mai puțin de patru impunătoare volume. Caracterizate prin aceeași varietate de conținut și de colaboratori, recrutați din cincisprezece țări, toate oferă cite un mănunchi important de studii îmbrățișînd domenii tot atât de numeroase ca preocupările științifice ale sărbătoritului, care, de-a lungul unei vieți rodnice și lungi, a îmbogățit cu lucrările sale arheologia și istoria Greciei antice și medievale. În aceste condiții, cum era de așteptat, și în volumul de care mă ocup, ultimul din serie, contribuțiile de istoria artei bizantine sînt mai numeroase decît cele privitoare la istoria și artele lumii clasice.

E vorba, în total, de 34 studii, care se adaugă celor 94 din volumele precedente și a căror analiză nu poate fi vorba s-o încerc, chiar lăsînd la o parte faptul că aproape jumătate din ele tratează probleme străine preocupărilor obișnuite ale acestei reviste. Arta și istoria bizantină sînt reprezentate de contributori în cea mai mare parte greci. Li se adaugă un francez (Rodolphe Guillard), doi sîrbi (Djordje Bošković, Pavle Mijović) și români: I. D. Ștefănescu, Corina Nicolescu, Ion Barnea.

Studiile de arheologie și istorie a artei antice sînt în număr aproximativ egal, cele mai multe de cercetători greci: S. I. Dakaris (o stelă funerară din Epir privind cultul stejarului), N. D. Papachatzis (templul lui Asclepios din Messene), N. Peppa-Delmouzou (semne de constructori pe fragmente arhitectonice din Muzeul Epigrafic, Atena), Const. Photios (Rhodos și Ahijawa), Ep. Vranopoulos (morminte din Helladicul mijlociu), N. Yalouris (o acroleră a templului Herei din Olympia), Calliope Yannoulidou (Zeus Talelitas — Damia Auxesia), Ant. Zois (două vase minoice din colecția Universității din Atena).

Dintre învățații străini, Ake Akerström contribuie cu studiul *Ein Tonrelief aus Klazomenai*, Guntram Beckel, cu *Akropolisfragment*, E. Condurachi, cu *Deux édifices publics d'His-*

tria, W. B. Dinsmoor, cu *Two Monuments of the Athenian Akropolis*, Roland Hampel, cu *Eine kretische Töpferscheibe des 7. Jahrhunderts*.

Se adaugă două studii de istorie antică : Pierre Amandry, *Thémistocle à Mélitè* , și D. M. Pippidi, *Sur les géousies d'Istros et de Callatis*.

Început cu versurile lui J. M. Cook, menționate altădată, impunătorul omagiu se încheie cu epigrama lui Stylianos G. Korres, în distihuri demne de Antologie :

Τέχνης καὶ σοφίης ἔργον θεῖόν τ' ἄριστον,
 μνημ' ἐς αἰεὶ, τεύχων οὐ κάμες μουσπολῶν.
 τοῦ πρὶν δ' Ἑλλήνων βλοτ' ἔχνη' ἔρευων, ἡμῖν
 πᾶσι διδάσκαλος ἦ τ' εὐκλειῆς ἐγένου...

D. M. Pippidi

STUDIEN ZUR GESCHICHTE UND PHILOSOPHIE DES ALTERTUMS herausgegeben von J. Harmatta. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968, 409 p.

Volumul cuprinde textele comunicărilor prezentate în cadrul secțiilor III și IV ale Congresului internațional de filologie clasică desfășurat la Budapesta, între 1 și 6 noiembrie 1965, sub auspiciile Academiei maghiare de științe și ale Comitetului „Eirene”.

Comunicările prezentate în cadrul primelor două secții fuseseră publicate în numărul 15 (1967) al periodicului maghiar *Acta Antiqua Hungarica* (p. 245—472).

Așa cum o arată și titlul, e vorba de comunicări privind probleme de istorie a filozofiei antice și de istorie generală a antichității. Numărul mare al acestor contribuții (49) și varietatea lor extremă ne împiedică să le facem o prezentare amănunțită, să ne oprim asupra fiecăreia în parte. Ne vom mulțumi cu o destul de sumară trecere în revistă, încercînd să degajăm totodată principalele direcții în care s-a orientat atenția participanților la lucrările acestor secții ale congresului.

O preocupare comună mai multor cercetători a fost reconstituirea profilului filozofic al unor scriitori antici pentru care nu filozofia propriu-zisă a constituit domeniul afirmării lor majore. Astfel, N. I. Barbu (București), ocupîndu-se de atitudinea lui Tucidide față de războiul peloponeziac, o situează în ansamblul concepției despre lume și istorie a acestuia. Zs. Ritoók (Budapesta) se oprește asupra raporturilor existente între opera lui Aristofan și criza culturală prin care trece polisul atenian în vremea acestuia. Tot de Aristofan se ocupă și I. Trencsényi-Waldapfel (Budapesta) care pune în evidență poziția comicului atenian față de problemele filozofiei istoriei și definește valoarea operei sale din punctul de vedere al istoriei filozofiei. Studiînd filozofia politică a lui Demostene, L. Stoianovici (București) stăruie în chip deosebit asupra felului în care înțelege oratorul atenian ideea de destin, în raport cu care trebuie puse principiile de etică politică promovate de el. Despre religiozitatea lui Plautus, reprezentant tipic al lumii romane din sec. III—II î.e.n., vorbește O. Jurewicz (Varșovia). R. Gandeva (Sofia) se ocupă de ideile sociale exprimate de Vergilius în *Georgice*. E. Cizek (București) reia problema cauzalității istorice la Tacit, prilej de a întreprinde noi investigații în universul ideilor filozofice și religioase ale istoricului roman. I. Hahn (Budapesta) aduce noi contribuții la cunoașterea lui Appian, încercînd să definească originalitatea și autenticitatea ideilor de filozofie politică exprimate în discursurile personalităților istorice evocate de acesta. De Prudentius ca filozof al istoriei se ocupă în comunicarea sa M. Brožek (Cracovia).